

Standpunt over de herziening van de Europese sleutelcompetenties

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
B-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99
info@vlor.be
www.vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: publieke consultatie door de Europese Commissie over de aanpassing van het kader voor sleutelcompetenties

Uitgebracht door de Algemene Raad op 27 april 2017 met eenparigheid van stemmen

Voorbereiding: werkgroep Modernisering Einddoelen op 30 maart 2017 en 18 april 2017 onder voorzitterschap van Geert Schelstraete

Dossierbeheerder(s): Roos Herpelinck

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) is de strategische adviesraad voor Onderwijs en Vorming in de Vlaamse Gemeenschap. In de Vlor zetelen relevante partners van het Vlaamse onderwijs. Een standpunt van de Vlor over sleutelcompetenties geeft dus aan hoe de partners uit het Vlaamse onderwijs de sleutelcompetenties in de toekomst willen zien evolueren. De Vlor formuleert bedenkingen zowel bij het formele als bij het inhoudelijke kader.

1 Formeel kader: opzet, doelstellingen en functie

De Vlor bevestigt en onderschrijft drie principes die ten grondslag liggen aan het Europees kader voor sleutelcompetenties

- het fungeert als een kader met competenties voor levenslang leren,
- het is een inspiratiebron voor curriculumdesign in onderwijs,
- het juridisch statuut berust op de open coördinatiemethode.

1.1 Kader met competenties voor levenslang leren

De Europese sleutelcompetenties beschrijven relevante competenties die alle burgers in Europa nodig hebben om te kunnen functioneren in verschillende contexten. Ze zijn het resultaat van leren zowel in niet-formele als in formele leeromgevingen en bieden daardoor kansen op levenslange ontwikkeling. Daarom kan het kader voor sleutelcompetenties nog sterker dan nu het geval is, inspirerend zijn voor het sociaal-culturele veld, in de ondernemingen en in allerlei niet-formele leeromgevingen. Het kader voor sleutelcompetenties blijft momenteel buiten onderwijs onderbelicht.

1.2 Inspiratiebron voor curriculumdesign in het onderwijs

De Europese competenties zijn relevant voor het curriculumdesign in het onderwijs, zowel in het leerplicht- als in het volwassenenonderwijs. Ze zetten ertoe aan om na te denken over verwachtingen ten aanzien van het onderwijs. De Vlor ziet sleutelcompetenties als een inspiratiebron voor curriculumdesign in het onderwijs maar ze kunnen geenszins beschouwd worden als een normatief gemeenschappelijk curriculum. De sleutelcompetenties zijn evenmin bedoeld als basis voor de ontwikkeling van instrumenten voor de beoordeling van lerenden (evaluatie en/of attestering). Het komt de nationale verantwoordelijken voor curriculumdesign toe om de Europese sleutelcompetenties al dan niet te integreren in een eigen kader met onderwijsdoelstellingen. Curriculumdesign is en blijft een verantwoordelijkheid die behoort tot de nationale soevereiniteit. Curricula moeten daarenboven ook ruimte laten aan de onderwijsgevers om vanuit hun eigen professionaliteit onderwijsprocessen vorm te geven.

1.3 Open coördinatiemethode

De sleutelcompetenties werden juridisch onderbouwd met een aanbeveling van het Europees Parlement en van de Raad. De aanpak past dus in de open coördinatiemethode (werkprogramma 'Onderwijs en opleiding 2010'). De Vlor ondersteunt deze optie en wil dat dit statuut behouden blijft. De Vlor is geen vragende partij om de sleutelcompetenties een ander juridisch statuut te geven. Gelet op de bovenstaande principes, vindt de Vlor dat het bestaande generieke kader sleutelcompetenties (zoals het nu is uitgewerkt) met een beperkt aantal onderdelen het best beantwoordt aan de behoeften van het Vlaamse onderwijsveld.

De bevraging peilt uitdrukkelijk naar de nood aan nieuwe transversale competenties. De Vlor vindt dat alle sleutelcompetenties transversaal moeten worden gelezen en gebruikt. Ze kunnen allemaal in

verschillende contexten tot leren leiden. Er is geen behoefte aan een bijkomende categorie waardoor andere competenties zouden gezien worden als een kader voor vakgebonden competenties. Ook de competenties met betrekking tot talen, wiskunde en wetenschappen moeten gezien worden als doelen die in meerdere vakken of curriculumonderdelen kunnen worden aangeboden.

Het is evenmin wenselijk om descriptoren of beheersingsniveaus te koppelen aan een sleutelcompetentie en dus een afstemming te realiseren op het Europees kwalificatiekader. Een dergelijk concretisering zou strijdig zijn met de hierboven geformuleerde principes.

2 Inhoudelijke bijsturingen

De Vlor vindt dat het huidige kader voor sleutelcompetenties de lidstaten voldoende handvatten geeft om de sleutelcompetenties te gebruiken overeenkomstig de drie principes. Vanuit de praktijk blijkt dat de omschrijving en de opgesomde kennis, vaardigheden en attitudes een meerwaarde bieden. De Vlor pleit wel voor beperkte bijsturingen.

2.1 Communicatie in de moedertaal en communicatie in vreemde talen

Deze sleutelcompetenties roepen verwarring op doordat in multiculturele en veeltalige samenlevingen de noties 'moedertaal', 'officiële taal van het land van verblijf', 'omgevingstaal' en 'onderwijstaal' maatschappelijk andere invullingen krijgen. De Vlor vindt dat de voetnoten bij beide competenties veel verduidelijken en vraagt dan ook om ze te integreren in de omschrijving. Dit garandeert dat alle lerenden met meerdere talen (buiten de thuistaal en de instructietaal) in contact komen.

2.2 Sociale en burgerschapscompetentie

De Vlor vindt dat de focus hier te eenzijdig ligt op gezondheid (in de brede definitie van de WHO). De ontwikkeling van lichamelijk en motorische competenties, oriëntatie in de (fysieke) ruimte vormt voor de burgers een waarde op zich die niet enkel functioneel moet worden opgevat.

2.3 Cultureel bewustzijn en culturele expressie

De laatste alinea legt een sterke klemtoon op de eigen cultuur als basis voor respect voor andere culturele uitdrukkingvormen. De Vlor is van oordeel dat in deze alinea ook interculturele attitudes uitdrukkelijk moeten worden vermeld. De 'eigen cultuur' is voor vele burgers immers een meerlagig gegeven dat meerdere culturele tradities integreert. Dit moet trouwens samen gerealiseerd worden met de competenties verwoord in het luik over burgerschapscompetentie.

In de omschrijving van deze competentie ontbreekt het leren omgaan met een beeldcultuur. De samenleving is in toenemende mate gestuurd door een beeldcultuur. Het is belangrijk dat lerenden deze beeldcultuur leren begrijpen en er zich kritisch leren toe verhouden. Dit kan geenszins samenvallen met het leren omgaan met beeldende kunsten.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Harry Martens
voorzitter